

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jose Ramon Lakunza Murgiondo Terra
Orio, Gipuzkoa
(1943)

Aurkibidea

Biografia

Orion jaio zen, Aita Lertxundi etorbidean. 5 anai-arrebako familian, bi senide bikiak ziren: bera eta anaia, hain zuzen. Jaio zirenean, kilo bana eskas zeukaten; baina, etxekoen zainketei esker, biak atera ziren aurrera. Gazterik utzi zuen eskola, itsasora joan eta bizibidea ateratzeko. 4 urtean Ternuan ibili zen arrantzan, eta makina bat bizipen atera zituen handik, ahaztezinak, hunkigarriak. Handik itzulitakoan, arrantzan jarraitu zuen, baina etxetik gertuago. Ezkondu eta hiru seme-alaba izandakoa, memorian ondo gordeta ditu garai bateko kontuak, eta halaxe kontatzen ditu.

Zintak

ORI-014

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2012-06-12
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

ORI-015

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2012-06-12
- **Iraupena:** 66 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Aspaldiko Orio nolakoa zen

- **Erref:** ORI-014/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:03:44. **Bukatu:** 00:05:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Bera umea zela, Orio lau etxe ziren. Soro eta baratze asko zeuden orain etxeak dauden lekuan. Hiltegia non zegoen azaltzen du. Etxe zaharrak zeintzuk ziren azaltzen du. Orduko tabernak izendatzen ditu.

2. Tabernan gizonak berriketan, kartetan eta ardoa edaten

- **Erref:** ORI-014/006
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:05:01. **Bukatu:** 00:07:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Tabernan gizonak egoten ziren, lanetik aterata batez ere. Emakume oso gutxi egoten zen. Ez zuten astirik izaten egunero joateko. Gehienez berriketan eta kartetan ibiltzen ziren. Porroian ateratzen zuten ardoa. Igandetan batzen ziren, larunbatetan lan egiten zuten eta.

3. Biki txikiak jaio eta aurrera atera

- **Erref:** ORI-014/008
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:07:19. **Bukatu:** 00:08:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Bikiak jaio ziren, oso txikiak. Sutondoan edukitzen zituzten eta aurrera atera ziren.

4. Bigarrenenez jaio zenekoa

- **Erref:** ORI-014/009
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:08:19. **Bukatu:** 00:09:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Traineruak garbitzen ari zirela, jolasean irristatu eta buruan kolpea hartu zuen. Konortetik gabe geratu zen ordu batzuetan. Gero oneratu zen.

5. Hirugarrenez jaio zenekoa

- **Erref:** ORI-014/010
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:09:39. **Bukatu:** 00:10:47

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Behin itsasontzia hartu eta ateratzen ari zela, korrontearengatik uretara erori zen. Kateari heldu zion eta mutil batek atera zuen.

6. Terranovako istripuan lankidea hil

- **Erref:** ORI-014/011
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:10:47. **Bukatu:** 00:12:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

Laburpena:

Terranovan istripua izan zuen denboraleagatik eta lankide bat hil zen. Berak zortea izan zuen, hurrengo olatualdian itsasontziari heltzea lortu zuelako.

7. Zira gomarekin ondo itxita

- **Erref:** ORI-014/012
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:12:35. **Bukatu:** 00:13:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Zira eskuturretan eta orkatiletan gomarekin itxita izaten zuten, bero eta lehor mantentzeko.

8. Zira eta gomazko botak itsasorako

- **Erref:** ORI-014/014
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 00:14:30. **Bukatu:** 00:17:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Itsasoan zira beti erabili izan dutela dio. Gomazko bota luzeak erabili izan ditu; baxuran motzak. Norberak erosi behar izaten zituen jantziak. Jatorduetatik kanpo jandakoak eta ardoa ere norberak ordaintzen zituen.

9. Portua Saint Pierre eta Mikelune irlan

- **Erref:** ORI-014/015
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:17:42. **Bukatu:** 00:21:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Lotarako berogailu elektrikoak eramaten zituzten itsasontzietan. Neguan hotz eta udan bero egiten zuen Terranovan. Portua Saint Pierre eta Mikelune irlan zeukaten. Frantziaren menpekoa zen eta presoak hara desterratzeko zituzten. Batzuk euskaldunak zirela dio. Arrantzaleek bertakoekin harreman ona egin zuten.

10. Galiziarrekin itsasontzian

- **Erref:** ORI-014/016
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:21:32. **Bukatu:** 00:22:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Galiziarrekin ikasi zuen "calderada" jaten, arrain egosia patatekin. Hamabost inguru izaten ziren itsasontzian, denak gizonezkoak, eta lautik hiru galiziarrak.

11. Eskola bukatu eta itsasora

- **Erref:** ORI-014/018
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:22:45. **Bukatu:** 00:24:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Lehenbizi Orion ibili zen eskolan eta gero Zarautzen, Antonianotan. Itsasoan zebiltzan kuadrillako batzuk eta dirua izaten zuten. Berak itsasoan hasteko erabakia hartu zuen. Lehorrean baino bi aldiz gehiago irabazten zuen itsasoan. Etxerako dirua ekartzen zuen zazpi lagunentzat.

12. Aita adreilu lantegiko labeetan lanean

- **Erref:** ORI-014/019
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:24:34. **Bukatu:** 00:26:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Kostako lantegiak

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Aitak adreiluak egiten zituen, "La Oriana" lantegian. Lehenbizi harria txikitzen zuten gurpil handi batzuekin; moldeetan masa jarri eta labe handietan egosi egiten zuten. Hoztutakoan prest egoten zen. Harria bertakoa izaten zen. Klase desberdinetako moldeak izaten zituzten.

13. Bizimodua justuan ateratzen zuten

- **Erref:** ORI-014/020
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:26:53. **Bukatu:** 00:28:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Kostako lantegiak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Aitak labeetan lan egiten zuen. Ikatza botatzen aritzen zen. Afaria eramatera joaten zen makina bat aldiz. Aitona eta amonaren soroarekin etxerako nahikoa izaten zuten. Lehen zorretan uzten zuten askok erosketa.

14. Etxeetako ateak beti zabalik

- **Erref:** ORI-014/021
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:28:46. **Bukatu:** 00:29:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Herria txikia zen eta elkar ezagutzen zuten. Etxeko bezala ziren denak. Atea zabalik egoten zen beti. Behin eskale bat sartu zitzairen. Beraien etxeko pasilloan eskale asko batzen zen lotara.

15. Eskaleak etxean

- **Erref:** ORI-015/001
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Eskaleek egiten zuten lo euren etxean. Egurraren gainean lo egiten zuten. Etxeak bero-bero egoten ziren, sua erabiltzen zelako. Ijitoak izaten omen ziren asko.

16. Ibaiak ekarritako egurrak, sutarako

- **Erref:** ORI-015/002
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:02:13. **Bukatu:** 00:03:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Ibaiak ekartzen zituen egurrak, sutarako erabiltzen zituen aitonak. Aitak ikatza ekartzen zuen.

17. Uholdeak sarritan

- **Erref:** ORI-015/005
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:07:05. **Bukatu:** 00:08:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Uholdeak sarri izaten ziren. Egur asko ekartzen zuen urak.

18. "Corazón Santo" baporean lanean

- **Erref:** ORI-015/007
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:10:51. **Bukatu:** 00:13:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Arrantzaleen arteko bereizketak
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Orioko "Corazón Santo" izeneko baporean hasi zen lanean. Hegaluzetan bertan aritzen ziren, urrutira joan gabe. Udaberrian astelehenetik larunbatera lan egiten zuten. Patroia, motorista, marinela eta "txotxua" (mutil gaztea) izaten ziren.

19. Arraina nola ekarri eta saltzen zuten

- **Erref:** ORI-015/008
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:13:11. **Bukatu:** 00:15:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Lehorreko lanak » Lehorreko lanak
- Itsasoa » Lehorreko lanak » Diru kontuak

Laburpena:

Arraina kubiartan ekartzen zuten hasieran. Arroa erabiltzen zuten neurritzat. Kofradian txekia hartzen zuten. Seirena, itsasontziko denen artean banatzen zuten.

20. Klima epeldu

- **Erref:** ORI-015/010
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:16:38. **Bukatu:** 00:19:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Korronteak eta klima aldatu direnez, arrantza zaildu egin dela dio. Garbitokietan izotzezko kandelak egoten zirela dio. Artilezko galtzerdiak janzten zituzten.

21. 1953ko uholdea

- **Erref:** ORI-015/011
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:19:41. **Bukatu:** 00:21:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

1953an uholde handia izan zela dio. Autobusa eraman zuen urak.

22. Terranovara, osabaren bidetik

- **Erref:** ORI-015/012
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:21:54. **Bukatu:** 00:23:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza motak » Alturako arrantza
- Diaspora » Lana diasporan » Bestelako lanak diasporan

Laburpena:

<p>Itsasoan ekaitz handia tokatuz gero, gelditu egiten ziren. Lau urtez Terranovan ibili zen arrantzan, osabaren bideari jarraituta.</p>

23. Terranovako izotz plakak

- **Erref:** ORI-015/013
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 00:23:45. **Bukatu:** 00:26:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

Laburpena:

Pasaiatik abiatzen ziren Terranovara eta hamar-hamabost egunean iristen ziren. Berrogei metro inguruko iceberga ikusi zuen behin. Izotz plakak ikusiz gero, aldendu egiten ziren.

24. Terranovan nola arrantzatzen zuten

- **Erref:** ORI-015/014
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:26:01. **Bukatu:** 00:27:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Terranovara iritsi eta berehala arrantzan hasten ziren. Itsasoko neurria, braza, erabiltzen zuten sakonera neurtzeko. Eguna hastetik iluntzera arte egiten zuten lan. Sarearekin arrantzatzen zuten, beruna eta kortxoa ere erabilia.

25. Terranovan, harri askoko lekuetan arrantzan

- **Erref:** ORI-015/015
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:27:51. **Bukatu:** 00:30:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsaspeko geografia

Laburpena:

Terranovan, sondarekin jakiten zuten arraina non zegoen. Apuntatu egiten zuten nondik nora ibiltzen ziren zehazki. Alderdi sakonak eta azalekoak izaten ziren. Harri askoko lekuetan arrantzatu behar izaten zuten sarri.

26. Terranovako baleak eta izurdeak

- **Erref:** ORI-015/016
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:30:37. **Bukatu:** 00:32:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Ugaztunak

Laburpena:

Udan balea asko ikusten zituzten Terranovan. Nolakoak diren azaltzen du. Izurdeak gozoak direla jateko esaten du. Lehorrean ere jaten zuten.

27. Itsasoa, gorputza ohitu

- **Erref:** ORI-015/023
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:46:24. **Bukatu:** 00:48:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Itsasoan momentu gogorrek pasatu izan ditu. Gorputza ohitu egiten dela dio.

28. Itsasontziko jatorduak

- **Erref:** ORI-015/024
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:48:57. **Bukatu:** 00:51:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Itsasoan izaten zituzten otorduak aipatzen ditu. Ondo jaten zutela dio. Terranovan bakoitzak bere ontzitik jaten zuen, baina baxuran, gehienetan lapikotik jaten zuten denek.

29. Itsasoan gaixotutakoan, bila etorri edo portura

- **Erref:** ORI-015/025
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:51:33. **Bukatu:** 00:54:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Osasuna itsasoan

Laburpena:

Itsasontzian norbait gaixotzen bazen, bila etortzen zitzaizkien edo, bestela, portura joaten ziren. Eskumako hankako lotailuak apurtu zituen.

30. Itsasoan ikusitako animalia handiak

- **Erref:** ORI-015/026
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:54:19. **Bukatu:** 00:55:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Arrainak
- Fauna » Natura » Itsas fauna » Ugaztunak

Laburpena:

Izurdeak jolasean ibiltzen ziren, baina marinelek arpoia sartzen zieten, ahal izanez gero. Animalia handiagoak ere ikusten zituzten.

31. Arrain pilotua nolakoa den

- **Erref:** ORI-015/027
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:55:47. **Bukatu:** 00:56:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Itsas fauna » Arrainak

Laburpena:

<p>Arrain pilotua nolakoa den kontatzen du.</p>

32. Arrantzale moduan egindako lanak

- **Erref:** ORI-015/028
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:56:49. **Bukatu:** 00:58:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Terranovan ibili eta gero, itsasoa jarraitu zuen Orion. Nolako lanak egiten zituen kontatzen du. Ardura asko izan ditu.

33. Itsasoa dutxak, orain bai, lehen ez

- **Erref:** ORI-015/031
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 01:01:01. **Bukatu:** 01:02:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:

Itsasontzian tarteka dutxatzen zirela dio, baina hasierako urteetan ez. Lotarako berdintsu jarraitzen dute.

34. "Terra" ezizena

- **Erref:** ORI-015/032
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 01:02:36. **Bukatu:** 01:04:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

Ezizena "Terra" dauka, Terranovan ibili zelako. Izenetik gutxik deitzen omen diote.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-07-31

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com